

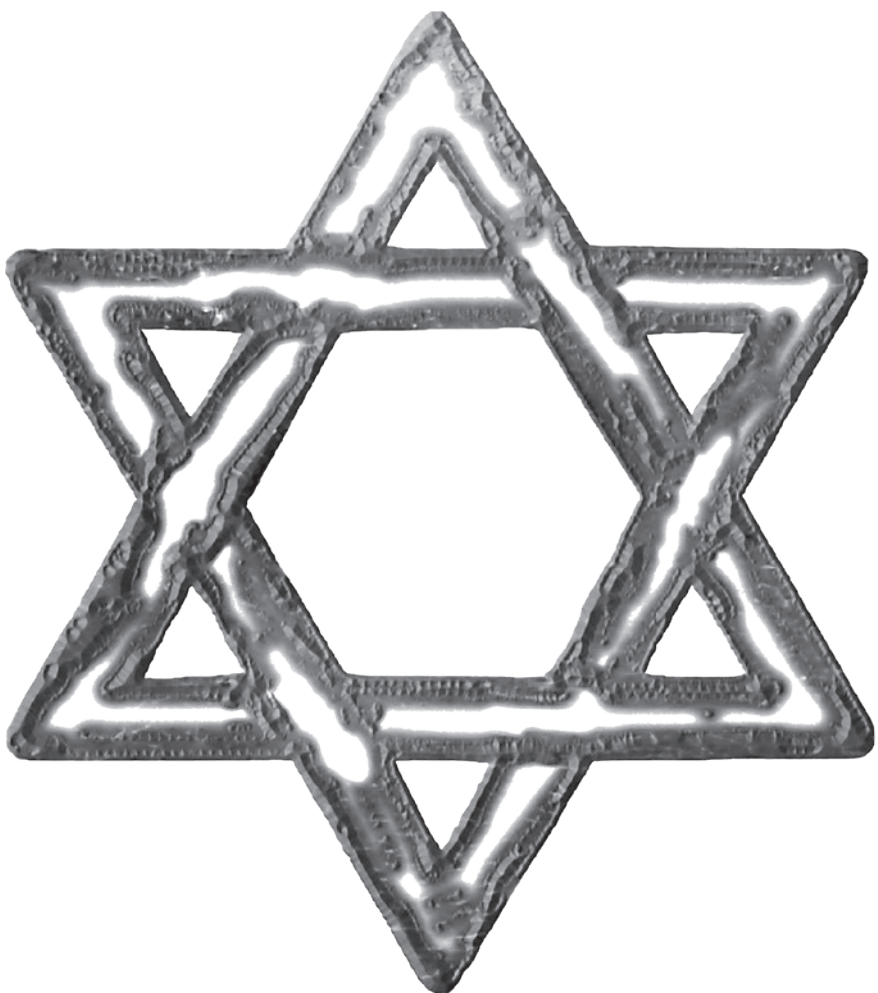
EICHMANN

ARCHITEKT HOLOCAUSTU

ZLOČINY,
DOPADENÍ A PROCES,
KTERÝ ZMĚNIL DĚJINY

ROMAN CÍLEK

EICHMANN
ARCHITEKT HOLOCAUSTU

ROMAN CÍLEK

EICHMANN

ARCHITEKT HOLOCAUSTU

ZLOČINY,
DOPADENÍ A PROCES,
KTERÝ ZMĚNIL DĚJINY

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Copyright © Roman Cílek, 2015, 2021

Photos © Archiv autora, Wikimedia Commons, 2021

Cover © Lukáš Tuma, 2021

Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2015, 2021

ISBN 978-80-7557-972-0 (print)

ISBN 978-80-7557-001-7 (ePub)

ISBN 978-80-7557-999-7 (mobi)

ISBN 978-80-278-1000-0 (pdf)

Obsah

Úvodem / Posedlá oddanost bezvýhradné autoritě	9
Vzestup muže, který si předtím nevěděl rady se životem	11
Ve vrcholu pyramidy zla.....	31
„Prodám vám milion Židů...“	78
Ve stínu blížící se katastrofy.....	109
Útěk před vlastním stínem.....	138
Kde je Eichmann?	163
Únos	192
„A tak jsi, vzácný nepříteli, dorazil k nám...“	214
Žaloba za smrt šesti milionů lidí.....	236
Ani zrnko popela.....	302
Epilog	307
Prameny a literatura	313

Nikdy nezapomenu tu noc, první noc ve vyhlazovacím koncentračním táboře, která změnila můj život v dlouhou noc, sedmkrát proklínanou, sedmkrát zamlčenou. Nikdy nezapomenu kouř. Nikdy nezapomenu malé tváře dětí, jejichž těla se změnila pod mlčenlivým nebem v cáry kouře. Nikdy nezapomenu na oheň, který mě navždy zbavil víry. Nikdy nezapomenu noční ticho, které mě navěky zbavilo vůle žít. Nikdy nezapomenu okamžiky, které mi zavraždily Boha i duši a spálily mé sny v prach. Nikdy na toto vše nezapomenu, i kdybych žil tak dlouho jako sám Pán. Nikdy, opravdu nikdy.

Elie Wiesel

Viděl jsem na vlastní oči nevysvětlitelnou děsivost mašinerie smrti. Jedno kolečko zapadalo do druhého a všechna se otáčela jako v mechanismu nějakých hodinek. Viděl jsem ty, co roztáčeli toto soukolí a udržovali je v chodu. Viděl jsem je, jak znovu a znovu natahují strojek, a sledoval jsem druhou ručičku, jak rychle udávala vteřiny a hnala životy k smrti. Největší a nejvelkolepější tanec smrti všech dob – to jsem viděl.

Adolf Eichmann

Pan Kohn pohlédl vzhůru a zvolal: „Bože můj dobrý, tisíce roků jsme tvůj vyvolený národ, nemohl by sis, prosím, konečně vyvolit už nějaký jiný?“

Starý židovský vtíp

Úvodem / Posedlá oddanost bezvýhradné autoritě

Pečlivý až pedantický, hluboce věřící, lidmi ve svém okolí ceněný, ale trochu nudný účetní Adolf Karl Eichmann, zaměstnanec elektrotechnického závodu v porýnském Solingenu, měště proslaveném výrobou a zpracováváním oceli, byl kromě jiných předností i nadmíru plodným mužem. V rodině přišlo na svět celkem osm dětí: sedm chlapců a jedna dívka. Nejstaršímu z potomků mužského pohlaví, narozenému ve znamení Ryb dne 19. března 1906, bylo jako projev naděje v synův životní úspěch přiděleno otcovo křestní jméno, tedy Adolf. Upřesněně: Adolf Otto.

„Otce jsem uznával v nejvyšší možné míře. Byl pro mne bezvýhradnou autoritou,“ svěří se Adolf Otto Eichmann po mnoha desetiletích.

Víra v bezvýhradnou autoritu...

Nelze ji nevnímat jako ústřední hnací sílu v zavrženíhodném životě tohoto muže. Vždy a všude se tím bude přiznaně řídit. Od počátku až do konce, doslovného konce. V době, kdy třetí říše vítězila na všech frontách a chystalo se konečné řešení židovské otázky, což nebylo nic jiného než plán na zavraždění více než deseti milionů lidských bytostí. A stejně tak na sklonku nacistické

éry, kdy v Sověty obklíčené Budapešti usiloval o likvidaci desetitisíců zdejších Židů a Raoulu Wallenbergovi, švédskému diplomatovi, který se snažil o jejich záchranu, vmetl do tváře svou vražednou mantru: „Vůdce mě pověřil tímto očištným posláním a já je hodlám za všech okolností splnit.“ Ještě zásadněji se vyjádřil pár týdnů před koncem války: „Plnil jsem dějinný úkol. Pocit, že mám na svědomí pět milionů Židů mě naplňuje tak neobyčejným uspokojením, že půjdu do pekla spokojen.“

Pak ovšem nadešly jiné časy.

Takže o šestnáct let později, kdy se před izraelským soudem už zcela aktuálně řešila otázka Eichmannovy osobní „cesty do pekla“, prohlásil: „Budete se možná smát, ale věřím v Boha, v Otce a Ducha svatého. Nebylo mojí touhou zabíjet lidi. Kdybych ale měl splnit rozkaz velitele koncentračního tábora k zabití jakéhokoli množství Židů plynem či zastřelením, nezaváhal bych nad splněním tohoto rozkazu ani na minutu.“

Takhle – od rozkazu k rozkazu – se ubíral život Adolfa Eichmanna.

Lemovaný utrpením a smrtí nesčetného množství nevinných lidí.

Vzestup muže, který si předtím nevěděl rady se životem

Vytěsněné vzpomínky

„Byli jsme velká rodina, ale z dětství si nic skutečně závažného nepamatuji, žili jsme velmi obyčejně, dokonce snad až příliš,“ svěří se Adolf nedlouho před svou smrtí. Mnozí se tomu podívovali a našli se i takoví, kteří se pustili do náročného pátrání v místech jeho dětství i dospívání. Doufali, že objeví bůhvíjaká tajemství, která třeba ve freudovském stylu osvětlí Eichmannovu vražednou zarputilost. Nenašli v podstatě nic. A tak se nabízí vysvětlení, že Adolf Eichmann vnímal sám sebe převážně jen ze zorného úhlu svého dospělé velkého historického úkolu, a to, co se dělo předtím a mělo, jak sám řekl, snad až příliš obyčejnou podobu, ze vzpomínek prostě vytěsnil.

Zůstávají jen zprostředkované útržky.

Krátce před vypuknutím první světové války se rodina s osmi dětmi přestěhovala ze Solingenu do rakouského Lince, získala byt v centru města (Bischofstrasse 3) a Adolf Karl Eichmann se po čase domohl společensky významnějšího postavení ve vedení

městských služeb. Málo platné to bylo jeho manželce Marii, která zemřela v roce 1916 v pouhých dvaatřiceti letech. Možná to aspoň nepřímo souviselo s tím, že v předcházejícím období skoro bez přestání přiváděla na svět další a další děti. Otec Eichmann, který bude žít až do února 1960 a jen těsně se tedy mine s květnovým dopadením svého syna, jenž se tím v negativním slova smyslu stane celosvětovou celebritou, se tehdy, v roce 1916, musel zařídit ryze prakticky. Na půdě evangelické církve, kde byl presbyterem, se seznámil se svou druhou manželkou Marií Zawrzelovou, která pocházela ze zámožné rodiny a měla mezi svými vzdálenějšími příbuznými dokonce i Židy. Adolf Eichmann všechno toto dění shrne ve vzpomínkách do jediné smířlivé věty: „Moje nevlastní matka k nám vcelku dobře zapadla, zúčastňoval jsem se bez větších námitek třeba i jejího denního předčítání z bible.“

Studentská Eichmannova léta provází jedna jediná zajímavost.

Poté, co bez poklesků i potlesku zvládl lineckou základní školu, stal se jako zcela nenápadný mladý muž posluchačem Státní vyšší reálné školy císaře Františka Josefa, tedy ústavu, v jehož lavicích v letech 1900 až 1904 sedával jiný nenápadný mladý muž, s nímž měl dokonce shodné křestní jméno: ten mladík se jmenoval Adolf Hitler. V budoucnu se tím bude Eichmann občas i chlubit, ale do té doby ještě zdejším korytem Dunaje proteče hodně vody. Jeho studentská přátelství začala však být – vzhledem k budoucnosti – přece jen trochu pozoruhodná. Kamarádil se například s Mischou Sebbou, synem lineckého židovského lékárníka. A do party je doplňoval Friedrich von Schmidt, syn hraběnky a rakousko-uherského polního maršála.

Eichmannovy školní výsledky nebyly vynikající.

Ba ani přijatelné.

Rozhodně tedy neodpovídaly představám jeho otce, který chtěl, aby se jeho nejstarší syn stal ve všech směrech vzorným mužem, občanem a vlastencem, tedy se vším všudy příkladem pro ostatní. Proto se musel Adolf učit hrát na housle, proto musel navštěvovat šermířský klub a zúčastňovat se schůzek Křesťanského sdružení mládeže. Ne vše se však dařilo tak, jak si

Mladý muž s nesmělým pohledem, který prý tehdy ještě netušil, čím se hodlá v životě zabývat. Dopadlo to tak, že se stal jedním z nejhorších zločinců lidské historie. Kopie tohoto portrétu, která se po válce dostala do rukou „lovce nacistů“ Simona Wiesenthala, posloužila při jeho hledání a posléze i dopadení.

to táta Eichmann, který v té době už začal soukromě podnikat, zidealizovaně vysnil. A dokázal také rázně zasáhnout. Například v roce 1921, kdy po shlédnutí nepěkných známek na Adolfově vysvědčení uhodil do stolu a rozhodl, že syn se bude živit rukama, když na studium nemá hlavu, vůli a výdrž. A okamžitě vše také zařídil: odhlásil svého prvorozeného syna ze školy a zařídil mu učební poměr ve Vyšším spolkovém učilišti elektrotechnickém, strojním a stavebním.

Ani tady však mladý Eichmann neuspěl.

„Nebýval jsem pilným žákem,“ přiznává i po mnoha desetiletích.

Učiliště opustil již po dvou letech, a tedy bez jakéhokoli kvalifikačního vysvědčení.

Vystřídal poté řadu zaměstnání, v těžební společnosti pracoval nějaký čas dokonce i pod zemí, pak s nevalnými výsledky prodával rádia. „V podstatě jsem si tehdy nevěděl rady se životem,“ zaznamenal o mnoho let později ve své argentinské zpovědi. Znovu tehdy musela zasáhnout rodina, v tomto případě jeho nevlastní matka Marie. Využila svých četných vídeňských konexí a nasměrovala vyženěnému synovi další životní kroky. Devatenáctiletý Adolf Eichmann byl po přímlově paní Eichmannové přímo v ředitelských kruzích přijat do funkce lineckého obchodního zástupce věhlasné firmy Vacuum Oil Company. A zůstane dějinnou ironií, že toto místo, které bylo pro něho nesporným společenským posunem vpřed, získal po doporučení židovského ředitele; rovněž personalista, který ho ve Vídni jménem firmy přijímal a zaškoloval, byl stejného původu.

Stal se tedy, lidově řečeno, cestákem v olejích a pohonných hmotách.

A i když by se dle předchozího dění dalo soudit, že to opět skončí průšvihem, vše dopadlo jinak. Eichmannovi se v tomto

pracovním postavení začalo dařit a uplatnil tu své dosud netušené organizační schopnosti. Objížděl na motocyklu hornorakouská městečka a vesničky, prodával firemní produkty, pak i vybíral místa pro zřízení nových čerpacích stanic, a ještě o něco později povýšil na zástupce Vacuum Oil Company pro celý salzburský kraj. Vydělával na rozdíl od časů minulých slušné peníze a vcelku úspěšně si vedl i v osobním životě. Zúčastňoval se společenských akcí, navštěvoval kavárny a pivnice, kde se v té době také hodně politizovalo, někde levicově, jinde pravicově, tu nacionalisticky, tu liberálně, a našel si i čas na jezdecký klub, kde si – jak bude hrdě vzpomínat – „předplatil svého oblíbeného koně“. A také se ve třicátém roce zasnoubil s dívkou ze spořádané středostavovské rodiny, s níž se však brzy poté rozejde, protože shodou náhod potká... Ale ne, o tom bude řeč až později.

Vše, zdálo se, směřovalo k zařazení do běžného životního proudu.

Zlomem se stal rok 1933.

V Německu se koncem ledna stal říšským kancléřem vůdce strany nacionálních socialistů (NSDAP) Adolf Hitler, tedy *de facto* Eichmannův skorospolužák z linecké reálky. A v květnu téhož roku si Eichmanna předvolal ředitel salzburské firemní pobočky Blum a oznámil mu, že nedobrá hospodářská situace ho nutí ke snížení počtu zaměstnanců, což chce řešit odchodem především neženatých mužů. Nabídl dohodu a velmi slušné pětiměsíční odstupné. Po letech vysloví Adolf Eichmann ničím konkrétním nepotvrzenou domněnku, že „vzhledem k židovskému původu pana Bluma i dalších vysokých činitelů firmy mohlo jít o politicky motivovaný akt msty, neboť v té době jsem byl již nikoli zcela neznámým členem nejen rakouské odnože NSDAP, která se všemožně vymezovala proti nadměrnému

židovskému vlivu ve společnosti, ale byl jsem také příslušníkem oddílů SS“.

Takže msta...?

Židovské spiknutí...?

Pravděpodobně si to jen dodatečně a vlastně i alibisticky namlouval, ale brzy přijde čas, kdy se bude moci za tuto údajnou křivdu mnohonásobně pomstít.

Přátelství, nad nímž se vznášel stín šibenice

Jako kdyby do příběhu náhle vstoupil někdo úplně jiný.

K přeměně obyčejného lineckého Eichmanna, zaměstnance nadnárodní firmy, v „nikoli zcela neznámého člena NSDAP a SS“ došlo již ve dvaatřicátém roce. Nepřímou roli v tom nevědomky sehrál Eichmannův otec, který se sice také stal řadovým členem nacistické strany, ale jako malý podnikatel se ve vlastním zájmu snažil vyjít se všemi. Mezi jeho obchodní a kavářenské přátele patřil ostřílený nacionalistický harcovník Andreas Bolek, který se v roce 1929 stal lineckým gauleiterem, tedy župním vedoucím NSDAP. A patřil mezi ně také zdejší významný právník Hugo Kaltenbrunner, jehož syn Ernst, o tři roky starší než Eichmann, se už od studentských let vyznačoval vyhraněným radikalismem. A byli to právě ti dva, Bolek a Kaltenbrunner, kteří přivedli Adolfa Eichmanna na „tu správnou cestu pro chlapa tvého ražení“.

Dokonce je známo i datum, kdy k tomu došlo: 1. duben 1932.

„Župní vedoucí Bolek,“ vzpomíná Eichmann, „mě osobně pozval na schůzi NSDAP, která se v souvislosti s blížícími se místními volbami konala v linecké pivnici Märzenkeller. Přijal jsem toto pozvání, ale ještě jsem nebyl o ničem zcela rozhodnut.

Ale hned poté, co Bolek dokončil svůj velmi přesvědčivý projev, přistoupil ke mně v uniformě SS oblečený Ernst Kaltenbrunner, přátelsky mi tykal a otevřeně dal najevo, že mají zájem o to, abych rozšířil jejich řady. Dokonce jsem si zapamatoval onu zvací větu: „Du... Du gehörst zu uns!“

Tedy: „Ty... ty k nám patříš!“

Nezůstalo jen u slov: nabídl mu k podpisu stranickou přihlášku.

Oslovený mladý muž ji rovnou v pivnici podepsal.

Bylo rozhodnuto.

Šestadvacetiletý Adolf Eichmann se v dubnu 1932 stal členem nacistické strany s evidenčním číslem 899895. Za řádného příslušníka SS byl přijat ještě v tomtéž roce, kdy složil přísahu, obdržel průkaz s pořadovým číslem 45326 a byl zařazen do honorakouské SS Standarte 37, jejímž lineckým velitelem byl Ernst Kaltenbrunner. Eichmann a Kaltenbrunner se tedy stali spolubojovníky, partnery a snad i přáteli. Oba budou v následujících letech uvnitř SS a posléze i ve vedení bezohledných represivních složek režimu rychle stoupat po mocenském žebříku a vzájemně si pomáhat.

Jistě si to tehdy neuvědomovali, ale bylo to spojení ve zločinu, mnohonásobném zločinu, nad nímž se tudíž již od počátku vznášel stín šibenice. Ani jeden z nich pak oprátce neunikne, byť k tomu dojde v různém čase a na místech značně od sebe vzdálených.

Esesman na plný úvazek a statkářská dcerka od Budějovic

Třiatřicátý rok byl i pro rakouské nacisty divokým obdobím.

Povzbuzeni Hitlerovým nástupem k moci v Německu se i oni rozhodli pro masivní ofenzivu. V dubnu se v Innsbrucku konaly obecní volby a NSDAP tu získala 41,2 procenta hlasů. Nemínili se s tím spokojit. Následující propagační kampaň probíhala pod jasným heslem: „Po Innsbrucku přijde na řadu Vídeň, Linec a celé Rakousko!“ Kancléř Engelbert Dollfuss, představitel pravicové koaliční vlády, se rozhodl, že jim tento záměr překazí. Odložil volby, nechal uzavřít centrály nacistů, tedy takzvané hnědé domy, vyhlásil zákaz jejich periodik a nechal zřídit polovojenské jednotky na ochranu demokracie v Rakousku. Vyvolalo to samozřejmě četné nepokoje, hospodské bitky, výbuchy nástražných náloží a četná bouřlivá veřejná shromáždění. „Dollfuss je mrtvým mužem!“ psalo se v záhlaví ilegálně šířených letáků. Pravdou se toto tvrzení stane až o rok později, v závěru července 1934, kdy v rámci pokusu o puč pronikne osmičlenná bojůvka nacistů do budovy říšského kancléřství a Otto Planetta, původem z Vyškova na Moravě, prchajícího Dollfusse zastřelí několika ranami do zad.

V té době Adolf Eichmann nepobýval v Rakousku.

Již v srpnu 1933, kdy úřední tlak proti nacistům i v Linci zesílil, se rozhodl, že se, řečeno jeho slovy, „navrátí do země, kde byl zplozen, ale kde především bude moci být více užitečný“. Kaltenbrunner mu zprostředkoval potřebná spojení a Eichmann tedy „sbalil do kufru svou hnědou uniformu, jezdecký oblek a holínky“ – a vyrazil do bavorského Pasova. Už si zde ani nemínil hledat civilní zaměstnání, byl zřejmě rozhodnut stát se esesmanem na plný úvazek, což předpokládalo, že se podrobí povinnému brannému výcviku. Absolvoval tuto několikatýdenní přeměnu na vojáka ve výcvikovém prostoru SS v Klosterlechfeldu, řízeném bavorskou politickou policií, jejímž šéfem byl říšský

vůdce SS Heinrich Himmler. Pravděpodobně si zde nevedl nejhůř, protože již v září ho nasadili k operační jednotce SS, která se v pohraničních oblastech starala o nacisticky orientované uprchlíky z Rakouska. Na sklonku roku byl povýšen na SS-Unterscharführera, což se ve srovnání s vojenskou hodnostní stupnicí rovnalo četařské kategorii.

*Adolf Eichmann
v esesmanské uniformě.*

Zatím tedy nic moc, ale mohl to vnímat jako startovní etapu.

První polovina roku 1934 uběhla ve znamení dalšího výcviku, nyní už také ideového, a to v rámci Rakouské legie, což byl specializovaný útvar prvního pluku SS Deutschland, který sídlil v Dachau a byl cíleně chystán k nasazení v Rakousku. V té době však již Adolf Eichmann čím dál nutkavěji pociťoval, že by měl na víc, než mu nabízela služba u čistě bojových jednotek, byť jinak v rámci SS, jak se vyjádřil, velmi oceňoval „význam mužné soudržnosti, elitní semknutosti proti nepřátelům a výjimečného odhodlání“. Když se však dozvěděl, že vzniká jakási bezpečnostní služba SS (Sicherheitsdienst – SD), okamžitě se rozjel do Mnichova a služební cestou požádal o přijetí. Kladné vyjádření obdržel 29. září 1934. Opět si tedy sbalil nepočtená zavazadla a vydal se do Berlína, kde se

v Hohenzollernském paláci na Wilhelmstrasse číslo 102 poprvé v životě setkal s mužem svého osudu Reinhardem Heydrichem, kterého vůdce SS Himmler pověřil, aby zřídil a vedl tuto zatím nepočtenou bezpečnostní službu.

Až zpětně Eichmann v plné míře pochopí, jak významné to bylo setkání.

„Služební rozhovory s Heydrichem, který měl vždy a při všech příležitostech sklon k nadřazenému přístupu, nemívaly přátelskou podobu,“ napíše o tom po letech. „Příjímací pohovor byl v tom směru ještě horší. Heydrich se mě vyptával na mou minulost, zkoušel mne z různých znalostí, ale ani náznakem nedával najevo, co si o mých vyjádřeních myslí. Odcházel jsem od něho s pocitem, že mě zřejmě nepřijme, a až dodatečně jsem se dozvěděl, že dal souhlas k mému zaměstnaneckému převedení do Hlavního úřadu SD, což asi musel schválit i říšský vůdce SS Himmler. Ještě jsem pak prošel dalším školením a poté mě určili do oddělení V, referát I s označením Svobodné zednářství, kam spadalo také výzkumné pracoviště, muzeum a odborná knihovna.“

Zmíněné zaměstnanecké převedení znamenalo i určení tomu odpovídajícího platu.

A brzy poté také možnost pořídit si byt v Berlíně.

Rozhodl se tudíž, že si uspořádá také svůj soukromý život. Od roku 1931 byl zasnouben, a to dokonce již podruhé. Odmrštěna byla nyní předchozí favoritka z lineckých měšťanských kruhů a přednost dostalo černo vlasé plnoštíhlé děvče, které kupodivu nepocházelo z klasického německého či aspoň rakouského prostředí. Kandidátkou na společný život s Adolfem Eichmannem se stala česká Němka Vera Lieblová, narozená 3. dubna 1909 v obci Mladé u Českých Budějovic, kde její rodiče Matyáš a Marie vlastnili rozsáhlou zemědělskou usedlost. Jak se

ti dva poznali? Eichmann se v tom směru nikdy nevyjadřoval, jeho partnerka však ano, byť velmi stručně, skoro v holých a dost naivních větách – a ještě k tomu s odstupem tří desetiletí: „Byla jsem na výletě v Linci. Šla jsem na koncert. Podívala jsem se kolem sebe a uviděla Adolfa. Byla to z mé a snad i z jeho strany láska na první pohled.“ Sám Eichmann vskutku o lásce nikdy nemluvil, to nebylo jeho téma, ale je také možné, že se ho na ni nikdo neptal. Do Mladého u Budějovic však jezdil rád a jsou o tom i v našich archivech četné úřední záznamy.

Rozhodnutí o svatbě padlo v druhé polovině roku 1934.

Vera Lieblová v době, kdy se seznámila s Eichmannem.

Řadu měsíců trvaly potom přípravy. Muži SS, jimž bylo určeno, aby tvořili pro současnost i budoucnost pilíř čisté rasy, se totiž nemohli ženit jen tak ze svobodné vůle a čistě dle vlastního výběru. Souhlas musel připojit i Hlavní rasový a osídlovací úřad SS, jemuž bylo třeba doložit několikagenerační árijský původ obou zájemců o manželský stav. Adolf a Vera v této prověrce obstáli. Svatba se poté konala 21. března 1935 v bavorském Pasově, a to dokonce v místním kostele, protože slečna Lieblová, nastávající paní Eichmannová, na tom jako řádná katolička trvala.

První společný byt získali v Onkel-Herse Strasse 34 v Berlíně-Britzu.

A o rok později se jim narodil první syn.

Překvapivě se však Eichmann nezachoval podle vzoru svého otce a nepoctil potomka svým křestní jménem. Do života tedy nevykročil další Adolf, ale jen obyčejný Klaus.

Osudové rozhodnutí: od Svobodných zednářů k Židům

„Projevoval se v zaměstnání jako snaživý mladý muž, který dával najevo, že to pomocí dalšího vzdělávání chce někam dotáhnout,“ zaznamenal do Eichmannovy personální složky jeho tehdejší nadřízený Gregor Schwarz-Bostunich, podivínský bělogvardějský emigrant, posedlý akademickými úvahami o celosvětovém spiknutí bolševiků, Židů a svobodných zednářů.

Zaměstnání to ovšem muselo být dost nudné.

Spočívalo především ve jmenné kategorizaci desetitisíců členů německých zednářských lóží a třídění pečetních prstenů, medailonů a dalších rituálních předmětů. Po dokončení tohoto

přehledu, což trvalo celkem několik měsíců, byla uspořádána ideologická výstava o „aktuální podobě svobodozednářského nebezpečí“, kterou navštívili i přední nacističtí činitelé v čele s Göringem, Himmlerem a Kaltenbrunnerem. Jejich pochvala jistě Eichmanna potěšila, ještě více ho však zaujalo vyjádření jiného návštěvníka výstavy v honosném muzejním sále sv. Jana. „Nevím, zda vás tato dosavadní činnost osobně uspokojuje, ale dost o tom pochybuji. Hodil byste se mi do mého oddělení. Pokud s mým návrhem projevíte předběžný souhlas, okamžitě to projednám s Heydrichem,“ řekl mu mezi čtyřma očima SS-Untersturmführer Edler von Mildenstein, rodák z Prahy, absolvent tamní techniky, ale svým současným zaměřením novinář, publicista a údajně i znalec židovské a sionistické problematiky, kterého Heydrich požádal, aby v rámci Hlavního úřadu SD zřídil specializovaný židovský referát.

Edler von Mildenstein žádal okamžité vyjádření.

Eichmann přikývl a brzy poté se v rámci SD stal zaměstnancem oddělení II/112.

Profesor David Cesarani, zasvěcený životopisec „architekta holocaustu“, ve své odborné studii uvádí myšlenku, kterou nelze necitovat: „Eichmann své rozhodnutí o nástupu do oddělení zaměřeného na Židy bude později zlehčovat. Obdobně jako své členství v NSDAP a vstup do SS se i tento životní posun snažil líčit jako obyčejný krok podnícený hlavně útekem před nudou. Skutečně však jen pasivně přijímal cizí doporučení? Nelze přehlédnout, že o každý krok jeho pracovního života se rozhodujícím způsobem zasadil nějaký starší muž. Nejprve jeho dravý otec, pak Andreas Bolek, který ho přizval na schůzi NSDAP, a následně Kaltenbrunner, který ho vybídl ke vstupu do strany a SS. Nyní zasáhl Edler von Mildenstein svou

zásadní, i když na pohled neškodnou pracovní nabídkou. Celý ten vývoj měl logiku. Eichmann se ubíral jedním vymezeným směrem. K Mildensteinovi možná opravdu přešel proto, aby unikl nezáživnému třídění zednářských předmětů. Nezalekl se však vyhlídky na práci v oddělení zaměřeném na potírání židovského „nepřítele“. Přidají-li se k tomuto jeho rozhodnutí tehdejší nacistické postoje a existující protižidovské zákony, je jasné, že nemohl mít sebemenší iluze o tom, co bude tato práce obnášet. Vstupoval nyní sice jako začátečník, ale současně svými vlastnostmi jaksi předurčený budoucí predátor do nesmiřitelné ideologické války proti Židům.“

A dodejme k tomu, že již brzy to nebude jen válka ideologická.

Bude to válka ve svých důsledcích vyhlazovací.

Pravděpodobně si s tím zatím nelámal hlavu. Z jeho osobního hlediska nebylo důvodu, aby přechodu k programním židobijcům nějak litoval. Už koncem roku 1935 se dočkal povýšení na SS-Oberscharführera (praporčíka). A nezůstalo jen u toho. Sedmnáctého září 1937 se vedoucí pracovník ústředí Sicherheitsdienstu SS-Untersturmführer Dieter Wisliceny, rodák z Východního Pruska, s nímž se v průběhu děje ještě mnohokrát a v různých souvislostech setkáme, rozhodl usednout k psacímu stroji, aby navrhl další Eichmannovo povýšení a připojil k tomu předepsaný způsob osobního zhodnocení:

„Rasa – nordický árijec.

Povaha – v práci spolehlivý, velmi svědomitý, soudružský.

Vzdělání – dobré obecné vzdělání.

Rozum – nadprůměrný.

Postřeh – znamenitý.

Postoj k nacionálním socialismu – Eichmann je přesvědčený nacionální socialista.

Chování – ve službě velmi dobré, v osobním životě bezúhonné.

Zdatnost – ocenění Sportovní medailí SS může získat až v roce 1938, protože si letos ve službě zlomil ruku.

Zaslouží povýšení? – Ano.“

Eichmannova kariéra se strmě drala vzhůru.

Měl našlápnuto, řekli bychom dnešním jazykem.

Věru cílevědomě a nutno mu přiznat, že pracovitě se v té době choval muž, který na počátku své dospělosti, tehdy ještě v Rakousku, otevřeně přiznával, že si „neví rady se životem“. Usoudil zřejmě, že v oblasti tajných služeb lze za dané situace, kterou vnímal jako revoluční a plnou nadějí, dosáhnout mnohem lepšího osobního uplatnění, než by se mu to mohlo podařit kdekoli jinde. Přestože nebyl v minulosti, jak víme, studijním typem, nyní se to pokoušel dohnat. Dopodrobna se prokousal propagandistickými texty o ideálech rasové čistoty a pominout nemohl samozřejmě ani bibli nacionálního socialismu, tedy Hitlerovu knihu *Mein Kampf*. Dal však také na radu svého „objevitele“ Edlera von Mil-densteina, aby se seznámil i se základními díly těch, s nimiž je jim určeno se potýkat. Obstaral si tedy knihy Theodora Herzla *Judenstaat* (Židovský stát) a Adolfa Böhma *Die Zionistische Bewegung* (Sionistické hnutí). A dokonce pak šel ještě dál, zakoupil si učebnici hebrejštiny a začal zdolávat první lekce. S odmítnutím se setkal jeho návrh, že by si k vylepšení jazykových schopností najal některého z berlínských rabínů, kterého by z fondu Sicherheit-sdienstu platil třemi markami na hodinu, a dokonce mu bylo v této souvislosti výstražně naznačeno, že by takový osobní styk s židovským duchovním odporoval platným rasovým zákonům.

Adolf Eichmann
F.S. Hauptberuf.

Berlin, den 19.7.1937

Lebenslauf.

Am 19. III. 1906 wurde ich in
Süßingen (Rhd.) geboren. Der Herr y Danau
war selbst mein Vater die Stelle eines
Direktors der Maschinenbau und Elektrizität
Gesellschaft bekleidete, besuchte ich die
Hochschule, 4 Klassen der Hauptschule -
realschule und 2 Jahrgänge der Höheren
Bundeslehranstalt für Elektrotechnik,
Masch. Bau und Maschinenbau.

Im den Jahren 1925 bis 1927 war
ich als Verkaufsbearbeiter der „Oberbayer.
Elektronbau A. G.“ tätig. Diese Stelle verließ
ich auf eigenen Wunsch, da sich nun
für „Facitbau A. G. - München“,
die Vertretung für Oberbayerische
übertragen wurde. Bis Juni 1933
arbeitete ich für diese Firma in
Oberbayerische, Jagdberg und Kärntner.
Um diese Zeit wurde ich wegen
Zugehörigkeit zur NSDAP gekündigt.
Der Deutsche Kanonist in Linz y Danau
hatte mich Langen beschäftigt und diese
Tatsache in Form eines Schreibens,

Červenec 1937: Adolfem Eichmannem vlastnoručně sepsaný životopis.

Výlet do Palestiny

Jiný Eichmannův nápad však šéfové schválili.

„Včera se to projednalo. Heydrich nás posílá na studijní cestu do Palestiny,“ oznámil mu počátkem září 1937 jeho bezprostřední nadřízený SS-Oberscharführer Herbert Hagen, který měl sice vyšší hodnost, ale bylo mu pouhých čtyřiaadvacet let.

Překvapující rozhodnutí?

Ano i ne.

Byly tu přece výchozí ideologické postuláty, jimiž se práce židovského referátu v rámci SD řídila: „Boj proti Židům je již od začátku jedním ze základních principů nacionálního socialismu. Řešení židovské otázky může a musí v budoucnu spočívat pouze v naprostém očištění Německa od všech Židů.“ V tajné pracovní studii, sepsané již počátkem roku 1937, Eichmann tuto myšlenku prakticky rozvedl: „Židé jsou národ propojený penězi. Aby se Německo zbavilo Židů, je třeba všemožně podporovat jejich vystěhovalectví, k němuž se však nechají dotlačit jen tehdy, bude-li zčásti, ale raději zcela zničena ekonomická základna jejich života v naší zemi.“ Byla to jasná direktiva: ožebračit a vyhnat! Kam však vyhnat? Také v tomto směru měl odborný referent Sicherheitsdienstu Adolf Eichmann vcelku jasno: „Bylo by vhodné je směřovat k tomu, aby se stěhovali do zemí, které neohrožují přímé německé zájmy, jako třeba méně rozvinuté a odlehlé státy v Jižní Americe, Africe a Asii, jmenovitě lze však v této souvislosti připomenout především Palestinu.“

Takže Palestina, oblast plná sváru – tehdy a vlastně dodnes.

Země Hospodinem prý zaslíbená Abrahámovi a jeho potomkům.

Adolf Eichmann se o palestinské téma začal hlouběji zajímat. Studoval archivy, navštěvoval sionistické organizace, v květnu 1937 služebně zajel také do Horního Slezska, kde tamní Židé měli pod zárukou Společnosti národů status chráněné menšiny. A setkával se samozřejmě i s různě věrohodnými a často tajuplnými osobnostmi, které se toulaly Evropou a tak či onak se zabývaly židovskou otázkou. Jedním z tohoto druhu mužů byl Fievel Polkes, který jako světaznalý obchodník a politický poradce pracoval pro Haganu, což byla podzemní židovská armáda v Palestině, tajně podléhající Židovské agentuře, tedy tehdejším ústřednímu řídicímu orgánu sionistického hnutí.

Eichmann se rozhodl, že se s Polkesem sejde.

Došlo k tomu v oblíbeném berlínském hotelu Zur Traube (U Hroznu) poblíž zoologické zahrady. Po vydatné večeři a dlouhé debatě došlo k zvláštnímu zjištění. „Oba jsme hovořili velmi otevřeně,“ vypověděl o tom Eichmann po letech, „protože jsme brzy dospěli k závěru, že se zájmy našich organizací alespoň v některých směrech shodují, a proto by bylo dobré navázat určitý, přísně vymezený druh spolupráce.“ Zní to podivně, ale jádro té shody lze snadno nahmátnout: hitlerovské Německo se v dané chvíli chtělo zbavit co největšího počtu Židů, a Hagana by naopak uvítala četné přistěhovalecké posily. Proto také během druhé schůzky Fievel Polkes při sklence vína navrhl: „Co kdybyste se zajel podívat do Palestiny? Mohlo by to pro vás být užitečné.“

Eichmann přikývl, ale nebyl si jist stanoviskem nadřízených, především tedy Heydricha.

Všemocný šéf Sicherheitsdienstu rozhodl kladně.

„Ať jede,“ řekl, ale protože si vše vždy držel pod kontrolou, dodal k tomu: „Ale ne sám. Chci tam mít také Hagenu.“

Bylo to jasné. O Heydrichových rozkazech nebylo zvykem jakkoli diskutovat. Vybrané dvojici příslušníků SD přidělili tedy nějaké peníze na cestovní vybavení a příslušné oddělení jim připravilo krycí identitu. Eichmannovi nachystali novinářskou akreditaci listu *Berliner Tagblatt*, mladý a tomu odpovídajícím způsobem i mladě vyhlížející Hagen se vydával za studenta. Šestadvacátého září 1937 nastoupili v Berlíně do rychlíku a dopravili se přes Polsko a Rumunsko do přístavu Constanta, kde pro ně byla předobjednána kajuta na parníku *Romania*. Vypluli 29. září o půlnoci a se zastávkami v Istanbulu, Pireu a Bejrútu dorazili v podvečer 2. října do přístavu Haifa.

V té chvíli však jejich původní záměr ztroskotal.

Protože Haifa byla součástí britského mandátního území, což byla forma protektorátu, nesmlouvaví úředníci Jeho Výsosti dovolili „novináři a studentovi“ vstup na pevninu pouze turistickou formou, tedy na čtyřiaadvacet hodin. Co jiného jim zbývalo než této možnosti přikázaným způsobem využít a udělat si prostě výlet? Najali jsme si drožku,“ uvádí se v jejich přísně tajném hlášení, „a objeli jsme moderní židovské přístavní město, dále jsme shlédli kolonii, kde žili němečtí protestanti, a vystoupali jsme také na legendární horu Karmel, odkud je výhled na židovské zemědělské osady v údolí Jezreel.“

To bylo všechno.

Třetího října parník *Romania* odplul z Haify do egyptské Alexandrie, odkud oba cestovatelé odjeli vlakem do Káhiry, kde se opakovaně a pokaždé marně pokoušeli získat víza do Palestiny. Přijel sem sice za nimi jako prostředník i sám Fievel Polkes, ale předchozí berlínskou shodu z hotelu U Hroznu se nepodařilo obnovit, protože Polkes požadoval, aby Židům odcházejícím z Německa se umožnilo převést si do Palestiny kapitál ve výši

přínejmenším 1 000 liber, což Hagen i Eichmann odmítali a trvali na tom, že je v zájmu Říše, aby majetek odcházejících Židů zůstal v Německu.

Nazpět do Berlína dorazili 26. října.

Na první pohled to byl promarněný měsíc, ale nic to neměnilo na skutečnosti, že Adolf Eichmann začal být do jisté míry považován za odborníka na židovské vystěhovalectví. Když se potom v listopadu 1937 konala v Berlíně ideová konference Sicherheitsdienstu, Eichmannovi tu bylo umožněno přednést jeden ze základních referátů s názvem Světové Židovstvo: politická činnost a vliv této aktivity na Židy usídlené v Německu.

Sklidil potlesk – dokonce i sám Heydrich prý jeho vystoupení ocenil.

Rok 1937, období nesporně stoupajících Eichmannových pracovních úspěchů, se blížil ke konci. „Netušila jsem, že to budou poslední Vánoce, které jako rodina poklidně prožijeme v Berlíně,“ o více než dvacet let později se svěří novinářům paní Vera Eichmannová.

Mnohá stěhování měla tehdy ještě před sebou.

O tom, co bude, však hovořili i jiní. Třeba režimní šéfpropagandista Joseph Goebbels. „Již brzy, velmi brzy, možná již v příštím roce ukážeme Evropě a světu,“ hřímal v přednovoročním projevu, „jakých činů je schopen národ, který jednotně a nezastavitelně kráčí za cíli svého vůdce. Naši protivníci zažijí mnohá překvapení.“

Nutno k tomu dodat, že velmistr lži se tentokrát dotkl pravdy.

Ve vrcholu pyramidy zla

Vídeňský pocit Adolfa Eichmanna: „Mám je v hrsti!“

Zlý rok 1938: počátek otevřené německé agrese.

Postupnými kroky se naplňovala na první pohled absurdně velikášská, leč bohužel časem i zcela zrealizovaná vize Adolfa Hitlera, který 5. listopadu 1937 na tajné strategické poradě prohlásil: „Cílem německé politiky je zabezpečit si a udržet masu lidí a jejich množství zvětšit. Jde o problém prostoru. U Rakouska a Československa se ani zdaleka nejedná o pouhé korektury hranic, ale o úmysl osvobodit deset milionů Němců žijících na těchto územích.“

První počín v tomto směru přišel na řadu již na jaře 1938.

S pomocí páté kolony, která tam – jak víme – působila již řadu let, padlo nacistům do náručí fűhrerovo rodné Rakousko. Dvanáctý březen: „Říšskoněmecká vojska překročila hranice a započala s obsazováním...“ K náznakům odporu došlo jen na několika málo místech a byly dle daných rozkazů potlačeny nikoli s použitím nejhrubší možné síly. Ostudným doprovodným jevem, skvrnou na rakouské historii, byl však následný

několikadenní pogrom, při němž si zdejší stoupenci nacistů a další občané násilně vyřizovali účty se stoupenci republiky, komunisty, sociálními demokraty – a hlavně také se Židy. Docházelo k rabování židovských obchodů a hromadnému veřejnému ponižování. Filmové záběry o tomto dění se rozběhly do světa: měly varovat, ale nevarovaly dostatečně. Zatčena byla také většina židovských předáků, do rakouských zákonů se co nejrychleji včlenila všechna v Německu již zavedená rasová opatření, načež – dle záznamů vídeňského kronikáře – celou židovskou komunitou otřásla těžko popsatelná hrůza a zoufalství.

Za této pro něho příhodné situace se do Vídně dostavil Eichmann.

V Rothschildově paláci na Prinz-Eugen-Strasse 22, někdejším letohrádku prince Evžena, který si pro své potřeby zabrala ústředna Sicherheitsdienstu, si zařídil honosnou kancelář a nadřazené v Berlíně požádal o „rychlé přidělení posil, neboť si v nejbližší době budu muset poradit s osudem zhruba dvou set tisíc rakouských Židů“. Ze sebevědomého způsobu jeho tehdejšího vyjadřování vyplývá, že SS-Untersturmführer, tedy vlastně pouhý podporučík Adolf Eichmann, který si na své povýšení hned o dvě příčky najednou musel ještě pár měsíců počkat, se již cítil být na poli protižidovské politiky v obsazeném Rakousku jedním z uznávaných šéfů. Oficiálního stvrzení tohoto postavení se dočkal 1. srpna 1938, kdy byl jmenován výkonným vedoucím vídeňské Ústředny pro židovské vystěholectví.

Byl to nesporně další přelom v jeho zavrženíhodné kariéře.

Norimberský žalobce Robert Kempner v roce 1945 označí toto období za „odrazový můstek ve zločinné dráze muže, pro něhož lidské životy ztrácely svou původní a z hlediska morálky